

עניינים תוכן

2 אוכלוסיות מודרות בזקנה
2 מבוא
3 תיאור המרואיין
4 נושאים מרכזיים
4 בעיות בריאותיות בזקנה
5 מעמד ותפקוד הזקן בחברה
6 דימוי עצמי בזקנה
7 סיכום תמות המחקר
8 רפליקציה
9 ביבליוגרפיה

אוכלוסיות מודרות בזקנה

מבוא

הדרה היא הוצאה מן הכלל של קבוצות שונות בחברה מתוך כלל החברה. ההדרה לא חייבת לבוא לידי ביטוי במישור הפורמלי אלא יכולה להיות עקיפה, כל עוד היא באה לידי ביטוי בפועל. האזרחים הזקנים במדינת ישראל הם בעלי זכויות שווים באופן פורמלי אולם בפועל הם אוכלוסייה מוחלשת אשר לא מגשימה את עצמה מבחינה חברתית. ניתן גם לומר כי במידה רבה הזקנים בחברה מהווים נטל על החברה ולא מצליחים להשמיע את קולם בחברה. יש לזכור כי חלק ממגמת שיפורי הבריאות בעולם המערבי אוכלוסיית הזקנים היא אוכלוסייה גדלה אשר הופכת להיות גדולה יותר ויותר ככל שהשנים עוברות. משמעות הדבר היא כי קבוצת הזקנים, מעל לגיל 65, אשר כבר היום הינה קבוצה די גדולה מבחינה כמותית הולכת לגדול אף יותר (שמואלי, 2008).

יחד עם האופי ההולך והגדל של הזקנים בישראל הם נאלצים להתמודד עם תופעות של הדרה, אפליה ופטרנליזם אשר נקראים במחקר גילנות. המונח גילנות נועד לתאר דעה קדומה נגד אדם אך ורק בשל הגיל שלו. בקרב אנשים צעירים קיימת התופעה בה הם חושבים ומרגישים מחשבות שליליות כלפי אוכלוסיית הזקנים במדינה (בודנר, 2011). תחושות אלו קובעים את היחס שלהם כלפי הזקנים ומעצבים את מערכת היחסים שלהם עמם. לעיתים אנשים מבוגרים בוחרים להתמודד עם תופעת הגילנות על ידי התאמה שלהם לבני הדור הצעיר יותר. הם עושים זאת על ידי אימוץ חזות צעירה יותר והתחברות עם אנשים צעירים יותר, כל זאת כדי שלא לסבול מתופעת הגילנות (בודנר, 2011). הסיבה העיקרית לכך היא שאנשים מעריכים יותר אנשים צעירים מאשר אנשים מבוגרים שהתפיסה החברתית מולם היא כי הם סיימו את תפקידם בחברה וכעת הם מהווים נטל עליה, מבלי שיתרמו לה עוד.

תחילת התופעה מתחילה עם הפסקת העבודה של האדם. ברגע שהאדם מפסיק לעבוד הוא מפסיק להיות גורם רלוונטי ותורם לחברה. הוא מקבל קצבאות מטעם המדינה, ולמרות שהוא זכאי להם באופן חוקי שהרי הוא עבד במשך כל חייו, הדבר יוצר תדמית של אי יכולת ואי תרומה לחברה (בודנר, 2011).

החברה המודרנית שלנו היא חברה תחרותית אשר אדם נמדד בעיקר לפי התוצאות שלו ולא לפי הערכים או הדרך שבה הוא מתנהל בחברה. בחברה כזו האדם הזקן לא יכול להביא את עצמו לידי ביטוי בצורה טובה, שהרי הוא כבר לא תורם לחברה מבחינה מספרית כפי שעשה בעבר.

מטרת עבודה זו היא לתאר את תופעת הדרת הזקנים בחברה על ידי עריכת ראיון עם אישה מבוגרת אשר פרשה לפני שנים רבות משוק העבודה. על ידי הראיון הזה אנו נוהה תמות עיקריות אשר עולות מתוך הראיון ואשר עשויות ללמד אותנו לגבי המצב של הזקנים בישראל, לפחות מנקודת מבט אחת. את התמות העיקריות אשר יעלו מן הראיון אבחן על רקע ספרות המחקר אשר בחנה את ההיבטים השונים של הזקנה וכך נוכל לזהות באופן אמפירי את העיקרים אשר עלו בספרות המחקר.

תיאור המרואיין

המרואינת היא נינה טובינאסקי. נינה היא אישה בת 84. היא סובלת מבעיות רפואיות אשר קשורות לגרון ומתקשה מאוד בדיבור. אחד הדברים הראשונים אשר ניתן לשים אליהם לב במהלך הראיון היה העובדה שהיא מעדיפה לדבר על העבר שלה מאשר על ההווה שלה. חייה הם עדות לכך שהיא עשתה דברים משמעותיים במהלך החיים. נינה סיפרה כי נולדה וגדלה למשפחה מבוססת בעיר ריגה. אביה היה אדם משכיל ומשום כך גם היא רואה בהשכלה את אחד הערכים החשובים שיש לאדם. לאחר תלאות המלחמה הרבות וקשיים רבים עמם נאלצו להתמודד, כמו אובדן האבא של המשפחה, היא התחתנה בריגה כעשור לאחר סיום המלחמה ולאחר שהשלימה את הלימודים שלה. למרות שתנאי החיים לא היו טובים בריגה היא מתארת אותם בתור חיים די טובים.

נינה משדרת אופטימיות רבה במהלך הראיון. היא ממבקשת לחלוק את הסיפור שלה ולא חוסכת פרטים בנוגע לדברים אשר קרו לה בעברה. נקודה חשובה נוספת היא החשיבות שהיא נותנת לאנשים הקרובים לה בחייה. במידה רבה הדבר נראה כאילו היא חיה את חייה דרך החיים של הקרובים הצעירים שלה, אשר כל חייהם עומדים לפנייהם. נינה לא התלוננה במהלך השיחה בנוגע למצבה הבריאותי ולחוסר היכולת שלה להביע את עצמה כפי שהיא הייתה רוצה בשל הגידול בגרון שהיא סובלת ממנו. היא לא בקשה לסיים את הראיון אלא הראיון הסתיים רק לאחר שאני החלטתי זאת. המפגשים היו חיובים מאוד והיא ניסתה לגרום לי להרגיש כמה שיותר טוב בקשר לנכונות שלה לדבר. עשה רושם שהיא מעוניינת בשיחה יותר מכל, נושא אשר חזר והופיע בכל שלבי הראיון השונים.